

Προβληματισμοί από τη λειτουργία της Ανεξάρτητης Δικαιοσύνης

(Γράφει ο Αντγος ε.α. Νικόλαος Πιτσόλης)

Τα τελευταία χρόνια δυστυχώς έχουν απασχολήσει την κοινή γνώμη πολλές περιπτώσεις ποινικών θεμάτων (δολοφονίες, οικονομικά εγκλήματα κ.λπ). Στη διαδικασία εκδίκασής τους διαπιστώθηκαν άλλοτε χειρισμοί της δικαστικής εξουσίας που προκάλεσαν εύλογο προβληματισμό και άλλοτε αποφάσεις που «ικανοποίησαν» μεν το κοινό περί δικαίου αίσθημα, βρίσκονταν ωστόσο σε αντίθεση με την κρατούσα δικαστική αντίληψη.

Μόλις χθες (29/03/2024) ολοκληρώθηκε μια πολύκροτη δίκη, που αφορούσε στους βιασμούς ανήλικης, πορνεία κ.λπ στον Κολωνό. Μια δίκη στην οποία υπήρξε όχι μόνο έντονο ενδιαφέρον, αλλά και προβληματισμός της κοινής γνώμης. Η εισαγγελέας της έδρας θεώρησε ότι ο βασικός κατηγορούμενος δεν βίασε την 12χρονη και δεν υπέπεσε στο αδίκημα της μαστροπείας, γιατί, όπως κατάλαβα, δεν πληρούνταν οι «τυπικές προϋποθέσεις» του νόμου για τον χαρακτηρισμό του βιασμού και της μαστροπείας. Η απόφαση του δικαστηρίου τελικά ήταν αντίθετη. Ήταν ωστόσο πράγματι αντίθετη;

Ας δούμε κάποιες τεχνικές λεπτομέρειες. Η υπόθεση εκδικάστηκε στο Μικτό Ορκωτό Δικαστήριο, το οποίο συγκροτείται από 3 τακτικούς δικαστές (1 πρόεδρο πρωτοδικών ως πρόεδρο και 2 πρωτοδίκες) και 4 ενόρκους. Η έφεση που θα ασκηθεί, θα εκδικασθεί στο Μικτό Ορκωτό Εφετείο, το οποίο συγκροτείται από 1 πρόεδρο εφετών ως πρόεδρο, 2 εφέτες και 4 ενόρκους. Είναι σαφής η πρόθεση του νομοθέτη οι ένορκοι να αποτελούν πάντοτε την πλειοψηφία. Θα δούμε στη συνέχεια το γιατί.

Όπως πληροφορηθήκαμε, η καταδικαστική απόφαση βγήκε κατά πλειοψηφία. Ο κατηγορούμενος κρίθηκε ένοχος για τον βιασμό με ψήφους 5 – 2 και ένοχος για τη μαστροπεία με ψήφους 4 – 3. Σε όλες τις περιπτώσεις, οι μειοψηφίσαντες ήταν οι τακτικοί δικαστές. Ειδικότερα στην κατηγορία της μαστροπείας, και οι 3 δικαστές μειοψήφισαν, συμφωνώντας με την πρόταση της εισαγγελέως, ενώ οι 4 ένορκοι ψήφισαν υπέρ της καταδίκης.

Γιατί άραγε οι δικαστές συμφώνησαν με την άποψη της εισαγγελέως; Είναι οι δικαστές και η εισαγγελέας «πουλημένοι», αδιάβαστοι, απροετοίμαστοι, κακοί, πολιτικοποιημένοι, φοβισμένοι, «καλύπτουν» κάποιους, κ.λπ, κ.λπ;

Προφανώς όχι. Αν και δεν είμαι νομικός, αντιλήφθηκα από το ρεπορτάζ, ότι η νομική διάσταση, που στηρίζεται βέβαια στην υφιστάμενη νομοθεσία, απέχει τελικά από το κοινό περί δικαίου αίσθημα. Η εισαγγελέας και οι δικαστές δίκασαν με τον νόμο και οι ένορκοι με το κοινό περί δικαίου αίσθημα, αδιαφορώντας για τις «νομικές τεχνικές λεπτομέρειες και ιδιαιτερότητες».

Δηλαδή, ο νομοθέτης στην πράξη, επιθυμεί οι δικαστές να εφαρμόζουν το νόμο. Ταυτόχρονα, στις περιπτώσεις που προφανώς πρέπει να υπάρξει διαφορετική απόφαση, για την οποία δεν έχει υπάρξει πρόβλεψη από το νόμο, καλούνται να λύσουν τον γόρδιο δεσμό ή «να βγάλουν τα κάστανα από τη φωτιά» οι ένορκοι, οι οποίοι είναι και αριθμητικά περισσότεροι. Επειδή μάλιστα η ψήφος όλων είναι ισότιμη, πρακτικά δικάζουν αυτοί και στον πρώτο και στον δεύτερο βαθμό.

Πλέον αυτών ωστόσο, η μητέρα, την οποία έκρινε ένοχη η εισαγγελέας και πρότεινε την καταδίκη της για εκπόρνευση τής ανήλικης κόρης της, που προφυλακίσθηκε για περισσότερο από 1 χρόνο, αθώωθηκε για τη μαστροπεία, με ψήφους 4 – 3, μειοψηφούντων των δικαστών. Καταδικάστηκε τελικά για το έλασσον αδίκημα της πλημμεληματικής εκβίασης της συζύγου του βασικού κατηγορούμενου, οδηγώντας την όπως είναι αναμενόμενο στην άμεση αποφυλάκιση και στην διεκδίκηση της επιμέλειας των παιδιών της.

Βεβαίως εδώ έχουμε αντιδιαμετρικά αντίθετη με τα προηγούμενα αντιμετώπιση. Οι ένορκοι αποφάσισαν διαφορετικά από την κρατούσα στο κοινό άποψη, σε αντίθεση με τους δικαστές και την εισαγγελέα.

Δεχόμενοι, ως οφείλουμε, την ετυμηγορία, καλούμαστε βεβαίως να προβληματιστούμε για τους χειρισμούς της δικαιοσύνης. Μια κριθείσα αθώα τελικά γυναίκα φυλακίσθηκε, ταλαιπωρήθηκε, διασύρθηκε, έχασε την επιμέλεια των παιδιών της, η άτυχη μικρή δεν την είχε κοντά της σε κρίσιμη περίοδο της ζωής της, τα υπόλοιπα παιδιά της την στερήθηκαν και πόσα άλλα που δεν είναι του παρόντος να αναλυθούν στο σύνολό τους. Τι συμβαίνει; Υπάρχει πλάνη, κακός χειρισμός, κακή δικαστική πρακτική ιδιαίτερα με τις προφυλακίσεις, κακή δικαστική απόφαση, πάντως κάτι υπάρχει, κάτι που πρέπει να μας προβληματίσει.

Υπάρχει και μια άλλη παλαιότερη πολύκροτη δίκη, αυτή της Χρυσής Αυγής, την οποία ενώ η εισαγγελέας δεν την θεώρησε εγκληματική οργάνωση, το δικαστήριο δεν δέχθηκε την πρότασή της και τους καταδίκασε. Η δίκη αυτή πραγματοποιήθηκε στο Τριμελές Εφετείο Κακουργημάτων, το οποίο συγκροτείται από 1 πρόεδρο εφετών ως πρόεδρο και 2 εφέτες. Δεν συμμετέχουν στη σύνθεση ένορκοι. Σε αυτή την περίπτωση είναι προφανές ότι η εισαγγελέας από τη μία και οι εφέτες από την άλλη, «διάβασαν και άκουσαν» τα ίδια πράγματα με διαφορετική νομική αντίληψη, μη συμβατή η μεν και συμβατή οι δε, με το κοινό περὶ δικαίου αίσθημα.

Σε μια άλλη περίπτωση, ο κ. Γιάννος Παπαντωνίου προφυλακίσθηκε για περισσότερο από 1 χρόνο για τα γνωστά θέματα των προμηθειών των Ενόπλων Δυνάμεων και στη συνέχεια οι δικαστικές αρχές θεώρησαν ότι τα στοιχεία δεν ήταν επαρκή για να παραπεμφθεί σε δίκη και αποφάσισαν να ζητήσουν την διεξαγωγή πληρέστερου και περαιτέρω προδικαστικού ελέγχου, με τον κ. Παπαντωνίου εκτός φυλακής βέβαια.

Σε μια ευνομούμενη δημοκρατία, το «Κράτος Δικαίου» αποτελεί θεμελιώδη λειτουργία, όπως και η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, οι αποφάσεις της οποίας οφείλουμε να είναι απόλυτα σεβαστές, από τη στιγμή ιδίως που η δικαιοσύνη αποτελεί «το αποκομμίτι του αδικημένου».

Είναι προφανές ότι οι τρεις ανεξάρτητες εξουσίες, νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική, οφείλουν να «επενδύσουν» στη βελτίωση του έργου τους.

Οι μεν εκτελεστική και νομοθετική εξουσία σε αगाστή συνεργασία με τη δικαστική πρέπει να βελτιώνουν συνεχώς το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο, διορθώνοντας τυχόν αβλεψίες ή παραλείψεις, που είναι φυσικό να υπάρχουν. Η δε δικαστική εξουσία πρέπει με την όλη λειτουργία και «διαγωγή» της, να πείθει τους πολίτες ότι «αξίζει» την εμπιστοσύνη τους.